

Nr 937**av herr Arne Geljer i Stockholm m. fl.
om åtgärder för en differentierad befolkningsutveckling m. m. i
Stockholms län.**

I början av 1960-talet var sysselsättningen inom industrin allmänt expansiv. Dessutom koncentrerades expansionen alltmer till vissa tätorter, särskilt storstäderna. Urbaniseringen var kraftig, och byggnadsindustrin arbetade för högtryck. Bostadsbyggandet fördubblades under 1960-talet.

Utvecklingen rubbade den regionala balans som tidigare funnits mellan bosättning och näringsstruktur. Den gamla Ortsstrukturen hotades att brytas sönder. Hotet accentuerades av först jordbrukets och därefter skogsbrukets mekanisering. Näringsunderlaget gav inte längre sysselsättning i alla landsdelar.

I stället koncentrerades både arbetstillfällena och befolkning mot de tre storstadsområdena. För att motverka detta och möjliggöra en mer balanserad regional utveckling i hela landet inleddes på 1960-talet lokaliseringspolitiken som sedermera utvecklats till regionalpolitik.

Det har bl. a. inneburit att industri med viss framgång utlokaliseras till olika delar av landet men främst att utbyggnad och komplettering av redan befintlig industri i de s. k. skogslänen främjats. Den politiken har inte varit utan framgång. Under senare år har industrisysselsättningen ökat mest i stödområdets kustland.

Den delvis spontana utflyttningen av industri från storstadsområdena – särskilt från Storstockholmsområdet – ägde rum parallellt med en allt starkare koncentration av administrativ verksamhet till storstäderna. Vi fick en påtaglig risk för en grov geografisk kategoriklyvning av hela befolkningen.

Enbart industriell verksamhet och sysselsättning utanför storstadsområdena och enbart service – kommersiell och administrativ – i storstäderna var ett påtagligt hot. Som ett led i regionalpolitiken inleddes därför viss decentralisering av statlig verksamhet samt stimulerades också utlokalisering av näringslivets service- och administrativa funktioner.

Så sent som i början av 1970-talet uppfattades industrin i huvudsak som expansiv. Huvudproblemet var att styra industrins lokalisering. Därför diskuterades etableringskontroll. Nu uppfattas industrins lokalisering som ett sekundärt problem. Huvudproblemet är att över huvud taget öka antalet sysselsättningstillfällen inklusive den industriella sysselsättningen.

Lokaliseringen uppfattas nu mer som en bifråga. I debatten har anförts att mer industri behövs överallt. Vidare har anförts att det är viktigare att industrin bygger ut än att utbyggnaden styrs geografiskt. Denna opi-

nionssvängning är troligen inte helt sakligt grundad. Behovet att öka sysselsättningen har inte ersatt behovet att påverka sysselsättningens lokalisering och sammansättning.

Regionalpolitikens successiva utveckling och nyansering syftar till att främja en allsidig regional utveckling i hela landet, till en differentierad näringsstruktur och sysselsättning i alla regioner.

Det finns en stor region – Stockholmsregionen – som löper särskilt stor risk att få sin redan nu ensidiga näringsstruktur ytterligare renodlad.

Sysselsättning i Stockholms län 1965–1973 samt hela riket 1973

Näringsgren	Procentuell fördelning			
	1965	1970	1973	1973 riket
Jordbruk, skogsbruk och fiske Stockholms län	2,0	1,5	1,5	7,1
Tillverkningsindustri, gruvor, el-, gas- och vattenförsörj- ning Stockholms län	26,0	20,0	18,5	28,7
Byggnadsverksamhet Stockholms län	9,5	9,0	7,5	8,2
Summa varuproduktion Stockholms län	37,5	30,5	27,5	44,0
Handel, restaurang och hotell Stockholms län	19,5	18,5	18,0	14,1
Samfärdsel, post och tele Stockholms län	8,5	9,0	9,0	6,9
Bank-, försäkrings-, fastighets- och uppdragsverksamhet Stockholms län	8,0	9,5	10,0	5,3
Offentlig förvaltning och andra tjänster Stockholms län	26,5	32,5	35,5	29,7
Summa tjänsteproduktion Stockholms län	62,5	69,5	72,5	56,0

Källa: SCB, Arbetskraftsundersökningarna (AKU)

Länsstyrelsens prognos för utvecklingen i Stockholms kommun innebär bl. a. att antalet arbetsplatser fortsätter att minska med 30 000 till år 1980. Även den framtida minskningen äger i första hand rum inom tillverkningsindustri och byggnadsverksamhet. Förvaltningen fortsätter däremot att öka, trots utflyttningen av statlig verksamhet.

Obalans råder även inom övriga delar av länet. Bostäder och arbetsplatser är inte samlokaliserade. En omfattande arbetspendling förekommer. 120 000 människor arbetar i Stockholms kommun men är bosatta i andra kommuner. Trots det fortsätter befolkningen i Stockholm att minska genom utglesning.

Stockholms läns FCO framhåller i sitt yttrande över planeringsunderlag för Länsplanering 1974 bl. a. att lokaliserings- och regionalpolitiken måste

beakta att Stockholms län behöver en allsidigt sammansatt arbetsmarknad med ett starkare inslag av tillverkningsindustri i Stockholms kommun.

FCO anser att den grundläggande målsättning som bör styra planering och utbyggnad av Stockholmsregionen är närhet mellan bostäder, service och arbete.

Vi delar denna uppfattning. En ensidig näringsstruktur skulle leda till att segregationen bevarades och förvärrades. Det måste i stället vara ett starkt intresse att skapa förutsättningar för åtgärder mot social segregation inom Stockholmsregionen. Därför bör särskilda åtgärder vidtas för att underlätta en bättre näringsfördelning och lokalisering i Stockholms län.

Detta framgår också av riksdagens uttalande 1973 (InU 1973:22 s. 28) att dämpningen av storstadsområdenas tillväxt inte hör ske på ett sådant sätt att man ger efter på kravet på arbetsmarknadens differentiering. Vidare uttalades att det inte är önskvärt att industrisysselsättningen fortsätter att gå tillbaka på det sätt som under de senaste åren skett i Stockholm.

De senaste årens utredningsverksamhet i anslutning till regionalpolitikens framväxt har inneburit en både omfattande och detaljerad kunskap om regionala förhållanden och samband. Utredningsarbetet har också avsevärt breddat arsenalen av instrument som verksamt kan påverka den regionala utvecklingen i olika avseenden.

Med hänsyn till vad vi ovan anfört föreslår vi

att riksdagen uppdrar åt regeringen att upprätta ett åtgärdsprogram för att främja en utveckling mot ett allsidigt befolkningsunderlag, en allsidig arbetsmarknad och en allsidig näringsstruktur i Stockholms län.

Stockholm den 24 januari 1975

ARNE GEIJER (s)

i Stockholm

OSKAR LINDKVIST (s)

ESSEN LINDAHL (s)

i Lidingö

SIVERT ANDERSSON (s)

i Stockholm

BAPBRO ENGMAN (s)

KERSTIN JORDAN (s)

LARS ULANDER (s)

KNUT JOHANSSON (s)

i Stockholm

TORSTEN NILSSON (s)

i Stockholm

IVAR NORDBERG (s)